

TANG DÖNEMİNDE HÜKÜMDARLIK ORDUSU: SUWEI BİRLİĞİ VE ESİR BEYZADELER

IMPERIAL ARMY DURING TANG DYNASTY: SUWEI MILITARY UNIT AND THE HOSTAGES

Gökçen KAPUSUZOĞLU

Arş. Gör. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü,
gokcenkapusuzoglu@kmu.edu.tr

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 1 Mart 2021
Kabul edildiği tarih: 14 Nisan 2021
Yayınlanma tarihi: 24 Haziran 2021

Article Info

Date submitted: 1 March 2021
Date accepted: 14 April 2021
Date published: 24 June 2021

Anahtar sözcükler

Rehin Politikası; Suwei Birliği; Esir Beyzadeler; Tang Hanedanı

Keywords

Hostage Policy; Suwei Unit; Zhizi (Hostages); Tang Dynasty

DOI: 10.33171/dtcfjournal.2021.61.1.7

Öz

Çin'in Tang Hanedanı döneminde, Türk kültür çevresinden halkların Tang askeri yapısı içinde görev alması durumu ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Adları çoğunlukla zaferlerle anılan konargöçer geleneğinden gelen bu askerlerin ordu içindeki konumu ve etkisi de yüksek olmuştur. Tang Hanedanı ile eş zamanlı kurulan Hükümdarlık Ordusu bünyesinde farklı adlarda birliklere yer verilmiştir. Suwei Birliği de bu birliklerden biridir. Suwei Birliği'ne katılacak askerlerin bir kısmı, Tang Hanedanı'nın halk politikalarından rehin politikası sonucunda, yabancı halkların yöneticilerinin oğullarını veya kardeşlerini Tang başkentine rehin göndermesiyle ortaya çıkan esir beyzadeler arasından seçilmiştir. Politika kapsamında saraya gelen esir beyzadeler, çoğunlukla hükümdarlık meclisinde veya sarayın savunmasında görev yapmışlar ve başkentte konaklamışlardır. Rehin politikasının amacı, karşılıklı ilişkilerde barışın korunması, karşı taraftan gelecek saldırıların önlenmesi ve merkezi hanedana olan bağlılığın teminat altına alınmasıdır. Çalışmada, Tang döneminin halk politikalarından olan rehin sistemi ve bunun sonucunda ortaya çıkan esir beyzadeler ile bunlardan bazılarının yerleştirildiği Suwei Birliği incelenmiştir. Ayrıca Orhun Yazıtları'nda geçen "kul" ve "küng" sözcükleri ile esir beyzadeleri tanımlamak için kullanılan Çince "Zhizi (質子)" sözcüklerinin aynı durumu ifade etmek için kullanılması ihtimali üzerinde durulmuştur.

Abstract

During the Tang Dynasty of China, with the people from Turkic cultural environment had frequently been encountered in Tang military structure. The position and influence of these commanders, who came from the nomadic tradition and whose names often referred to victories, were also high in the army. Different military units were founded in the Imperial Army, which was established at the same time with Tang Dynasty. Suwei Unit was also one of these military units. Some of the commanders who joined the Suwei military unit were among the hostages who sent to Tang capital by leaders of foreign tribes as a result of Tang Dynasty's hostage policy. The hostages who came to palace mostly served in the imperial council or the defense of palace and stayed in the capital city. The purpose of the hostage policy was to preserve peace in mutual relations, prevent attacks from the opposite side and ensure loyalty to the central dynasty. This study investigates the hostage policy, which is one of the ethnic policies of Tang period, the hostages that emerged as a result of this policy and the Suwei military unit in which some hostages served as commanders. It also examines, the words "kul" and "küng" in the Orkhon Inscriptions and the Chinese word "Zhizi (質子)" which used to describe the hostages and whether these words may have been used to express the same situation.

Giriş

Tang Hanedanı dönemi, Çin tarihinde Türklerle etkileşimin en yoğun olduğu dönemlerdendir. İki halk, bu süreçte siyasi ilişkiler, savaşlar ve antlaşmalar gibi pek çok konuda karşı karşıya gelmiştir. Özellikle 630 yılındaki Göktürk mağlubiyetinin ardından Tang topraklarına gelen Göktürklerin ve onların ardından kimi savaşarak, kimi savaşmadan teslim olan diğer Türk boylarının idarelerinin sağlanması sorun olmuştur. Bunun çözümü için saraya sunulan farklı öneriler

değerlendirilmiş ve Jimi politikası¹ adı verilen özerk yönetim yoluna gidilmiştir. Böylece bir arada yaşamanın etkisiyle ilişkiler de zirve noktasına ulaşmıştır. Daha sonrasında, bu halklarla ilişkilerin yolunda gitmesini sağlayacak yeni politikalara ihtiyaç duyulmuştur. Jimi politikasının yanı sıra, özellikle Hükümdar Taizong'un hoşgörü politikası ve evlilik yoluyla akrabalık olan Heqin politikası² bunlardan en bilinenleridir. Bütün bu uygulamalar Çince literatürde, Tang dönemindeki halk politikaları olarak tek bir başlık altında toplanmıştır.

Yabancı halkların liderleri tarafından Tang yönetimine rehin gönderilen kardeşleri veya oğullarının Tang askerî yapısı içindeki Suwei Birliği'ne yerleştirilmesi de bu politikalardan biridir. Bu politika ile Jimi politikası ve Heqin politikasında olduğu gibi Tang'ın çevresindeki yabancı halkları sakinleştirerek sınırlardaki sükûnetin korunması hedeflenmiştir.

Çalışmada, Tang döneminin halk politikalarından olan rehin sistemi ve bunun sonucunda ortaya çıkan esir beyzadeler ile bunlardan bazılarının yerleştirildiği Suwei Birliği incelenmiştir. Bunun yanında Orhun Yazıtları'nda geçen "kul" ve "küng" sözcükleri ile esir beyzadeleri tanımlamak için kullanılan Çince "Zhizi (質子)" sözcüklerinin aynı durumu karşılama ihtimali üzerinde durulmuştur.

Tang Döneminde Rehin Politikası ve Esir Beyzadeler

Rehin alma uygulaması, Çin tarihinde ilk kez İlkbahar-Sonbahar dönemi (M.Ö. 770-M.Ö. 476) ve Savaşan Beylikler döneminde (M.Ö. 403-M.Ö. 221) başlamıştır (Chen ve Fei 1; Türker 456). Uygulamanın Türk tarihi ile ilgili akla gelen ilk örneği, Han Hanedanı döneminde,³ Hunlardan Yuezhilar'a⁴ rehin gönderilen

¹ Han Hanedanı'ndan itibaren aralıklı olarak kullanılan Jimi politikası (羈縻), bir çeşit özerk yönetim şeklidir. Çin sınırlarında farklı boylardan gelen yabancı halkların yaşadıkları bölgelerde kurulan özel yönetim merkezlerine bu ad verilmiştir. 630 yılında, Göktürklerin mağlubiyetinin ardından Tang Taizong'un "hoşgörü" politikasının da etkisiyle kuzeydeki boyların çoğu Tang'a yönelmiş ve merkeze bağlı sınır boylarının çoğalmasıyla bu halkları idare edecek bir sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Bunun üzerine siyasi kontrol yönetimi olan Jimi politikası uygulanmaya başlanmıştır. Detaylı bilgi için bkz: (Kapusuzoğlu, *Tang Hanedanı Döneminde Jiedushilk...* 62).

² Evlilik yoluyla barış anlamındaki Heqin (和親), Çin'deki merkezî hanedan ile çevresindeki yabancı halklar arasında yapılan siyasi amaçlı evlilikleri ifade etmektedir. Han Hanedanı döneminde Hunlarla, Tang Hanedanı döneminde ise Göktürklerle Heqin antlaşmaları yapılmıştır.

³ Han Hanedanı dönemindeki rehin sisteminin ayrıntıları için bkz: (Türker).

⁴ Yuezhilar (月氏), Çin'in batı bölgesinde yer alan konargöçer kavimlerden biridir. Hunlarla olan savaşları sonucunda ortadan kaldırılmışlardır. Yuezhilarla ilgili detaylı bilgi için bkz: (Eberhard 106; Onat 35).

Hun Chanyü'sü Touman'ın (頭曼 M.Ö. 271-M.Ö. 209) oğlu Modu'dur (Batur/Bagatur/冒頓 M.Ö. 234-M.Ö. 174) (Gömeç 58; Onat, Orsoy ve Ercilasun 5; Ercilasun 42). Ancak bu durum, Çin'deki hanedanlar dışında, aynı coğrafyadaki komşuların kendi aralarındaki rehin uygulamasını göstermesi açısından asıl uygulamadan farklılık göstermektedir (Türker 457). Çin tarihindeki rehin politikasına olan bakış açısını, harici Çince kaynaklardan biri olan *Cefu Yuanguı*'de geçen, “Dört [yöndeki] yabancılar memurumuz, oğulları [ise] rehinimiz oldu”⁵ cümlesi ifade etmektedir. Tang Hanedanı dönemindeki uygulamada da bu bakış açısı temel alınmıştır. Ayrıca Tang döneminden çok önce de var olan bu politika için *Yeni Tang Kayıtları*'nda şu ifadeler yer verilmiştir:

O zamanlar,⁶ dört [yöndeki] yabancılar esir beyzadeler [gönderirler, bunların] çoğu başkentte kalırdı. Lun Qinling,⁷ Aşıde Yuan Zhen, Sun Wanrong⁸ hepsi saraydaki esir beyzadeler oldukları için Çin yasalarını öğrendiler. Daha sonra, geri dönerek kötülüğün safına geçtiler (Ouyang 4170).

Rehin alma geleneği, M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren Çin kültürünün ayrılmaz bir parçası olmuştur. Gelenek çerçevesinde yabancı komşulardan alınan rehinelerin yanı sıra, Çin topraklarında yaşayan Çinli ailelerden de rehin alma yoluna gidilmiştir. Kaynaklarda yabancı rehineleri tanımlamak için “rehin alınmış kimse” anlamında Zhizi (質子) ve “hizmet eden kişi” anlamında Shizi (侍子) ifadeleri kullanılırken; Çin toprakları içinden alınan rehineler için “koruma altında” anlamında Bao (葆) ifadesi kullanılmıştır (Selbitschka 79). Bunun yanında Tang Hanedanı'nın ilk yıllarında kendi iradeleriyle orduda görev yapan yabancı

⁵ Bu ifadenin Çince karşılığı: 四夷稱臣納子為質'dır (Wang Tom. 996).

⁶ “O zamanlar” ifadesi ile Göktürklerin 630 yılından sonraki elli yılını kapsayan fetret dönemi kast edilmiş olmalıdır.

⁷ Lun Qinling'in (論欽陵?-699) ataları, Tibetli asilzadelerdendir. Kendisi, yöneticilik ve komutanlık görevleri yapmıştır. Tibet monografisinde adı geçen Lun Qinling için bir biyografi kaydedilmemiştir.

⁸ Sun Wanrong (孫萬榮 640-697), Tang Hanedanı'nın kuzeydoğusunda yer alan konargöçer komşularından Kitanların yönetici boyundandır.

komutanlar, sonraki dönemde olduğu gibi Tang topraklarında “esir beyzade” konumunda olmamışlardır.⁹

Politika kapsamında, 630 yılındaki Göktürk mağlubiyetinin ardından Türk kültür çevresinden komutanlar Tang ordusunda görev yapmıştır. Bunlar arasında özellikle Tu-li Kağan'ın¹⁰ oğlu He-luo-hu¹¹ ile kardeşi Aşına Jie-she-shuai/Kür Şad¹² ve Aşına Su-ni-shi'nin¹³ oğlu Aşına Zhong¹⁴ çeşitli unvanlarla Suwei Birliği'nde görev almışlar, saraydan ayrılmamışlardır (Ma 68). Bu dönemde, Suwei Birliği'ne çoğunlukla Jimi politikasına tâbi olan yabancı halkların yöneticileri tarafından Tang yönetimine rehin gönderilen oğulları veya kardeşleri dâhil olmuşlardır. Bu durum, bir taraftan Jimi politikası ile rehin politikasının birbirine bağlı olduğunu da göstermektedir (Chen, “Tang Dönemindeki Esir Beyzadelerin Sınır Güvenliği...” 16). Saraya gelen kağanların sosyal statüleri üçüncü derece sayılmış ve onların oğulları ile kardeşleri Suwei Birliği'ne girmişlerdir (Xiong 42). Tuli Kağan ve Aşına Su-ni-shi gibi kişiler Jimi politikası kapsamında farklı topraklarda yöneticilik görevi yapmışlar; oğulları ve kardeşleri ise sarayda esir beyzade statüsünde olmuş ve Suwei Birliği'nde görev almışlardır. Bu durum, iki politikanın birbirini nasıl desteklediğini göstermesi açısından önemlidir.

⁹ Aynı şekilde, daha sonraki dönemde Xuanzong'un tahta çıkmasının ardından, esir beyzadelerin geri gönderilmesi için emirname yazılmadan önce Kapgan Kağan'ın oğlu Yang-wo-zhi'yı (楊我支?-?) Tang'a rehin göndermesi ve evlilik antlaşması yapılması da rehin sistemindeki temel gerekçe olan “tâbi halkların rehine göndermesi” durumundan farklı olarak değerlendirilmelidir (Fang 74). Burada, neredeyse eşit güce sahip iki liderin, karşılıklı ilişkilerin barışçıl bir ortamda ilerlemesi niyetinde oldukları görülmektedir.

¹⁰ Tu-li Kağan (突利可汗 603-631), Doğu Göktürklerinden Shi-bi Kağan'ın oğludur. 631 yılında Tang idaresine girmiştir. Biyografisi için bkz: (Liu 5160).

¹¹ He-luo-hu (贺逻鹘?-?), Tu-li Kağan'ın oğludur. Resmî Tarihler'de yalnızca Kür Şad kalkışmasını anlatan kayıtlarda adı geçmektedir (Ouyang 6039; Liu 5161). Bunun dışında kendisiyle ilgili bilgi yer almamaktadır.

¹² Türk tarihindeki önemli şahsiyetlerden biri olan Aşına Jie-she-shuai/Kür Şad (阿史那結社率?-639), Shi-bi Kağan'ın oğlu, Tu-li Kağan'ın kardeşidir. 630 yılından sonra Tang ordusunda esir beyzade statüsünde görev alanlardadır. 639 yılında Göktürklerin bağımsızlığını kazanması için kalkışma başlatmış ancak başarısız olmuştur.

¹³ Aşına Su-ni-shi (阿史那蘇尼失?-?), Qi-min Kağan'ın anne bir kardeşi, Aşına She-er'in dedesinin kardeşidir. İllig Kağan, yenilgiye uğrayınca, Su-ni-shi da boyuyla birlikte Tang'a bağlanmıştır. 634 yılında ölmüştür (Liu 3290).

¹⁴ Aşına Zhong (阿史那忠 611-675), Tang ordusunda önemli görevlerde bulunmuş bir komutandır. Sadık anlamına gelen “Zhong” adını kendisine çok yakın olduğu Çin hükümdarı Tang Taizong vermiştir. Aşına Zhong, Hükümdarlık Ordusu'ndaki görevinde kırk sekiz yıl kalmıştır. Biyografisi için bkz: (Ouyang 4116).

Bazı asilzadeler ise Hükümdarlık Ordusu'na bağlı Suwei'e girmekle kalmamış saraydaki konçuyularla da evlenmişlerdir. Chu-luo Kağan'ın¹⁵ oğlu Aşına She-er¹⁶ buna örnektir, hükümdarın kız kardeşi Hengyang Konçuy ile evlenmiştir. Aşına Zhong da aynı şekilde hem Suwei Birliği'nde komutan olmuş hem de saraydan bir konçuy ile evlenmiştir (Xiong 42). Aşına She-er'in oğlu Aşına Daozhen¹⁷ da Hükümdarlık Ordusu'nda Muhafızlık görevine gelmiştir. Aşına ailesi dışında, Göktürk federasyonu içindeki diğer boylardan gelenlerden, Zhishi Sili¹⁸ ve Qibi Heli¹⁹ de hem Suwei Birliği'nde görev yapmış hem de Çinli konçuyular ile evlenmişlerdir (Ma 34; Ouyang 4116-4117).

Rehin politikası sayesinde, bir anlamda, yabancı yöneticilerin Çin'deki hanedana bağlı kalması garanti altına alınmıştır. Bu yüzden esir beyzadeler diplomatik birer araç olarak kullanılmışlardır. Bunun yanında, rehin verilen kişinin hayatı üzerindeki konuşulmayan tehdit bağı, Çin'deki hanedana yabancı halkların yönetiminin kontrolünü elinde tutma imkânı vermiştir (Selbitschka 79).

Politikanın amacı, karşılıklı ilişkilerde barışın korunması, karşı taraftan gelecek saldırıların önlenmesi ve rehin gönderilen ülkeye olan bağlılığın teminat altına alınmasıdır. Tang döneminde, Göktürklerin de dâhil olduğu pek çok yabancı halk, Suwei Birliği'nde görev alması amacıyla esir beyzadeler göndermiştir (Fang 75). Tang'ın yabancı halklardan esir beyzade kabul etmesinin sebebi ise, onlar üzerinden yabancı halkları Jimi politikasına mecbur bırakmak, çevresindeki halklarla olan ilişkilerdeki gücünü arttırmak ve sınırlarında sükûnet sağlamaktadır. Tang yönetiminin esir beyzadeleri kabul etmesinin ve onları Suwei Birliği'ne

¹⁵ Chu-luo Kağan (處羅可汗 ?-620), Doğu Göktürk kağanlarından Qi-min Kağan'ın oğludur. 619-620 yıllarında Göktürkleri yönetmiştir.

¹⁶ Aşına She-er (阿史那社爾 604-655), Chu-luo Kağan'ın ikinci oğludur. Tang ordusunda önemli görevler üstlenen yabancı komutanlar arasındadır. Çinli tarihçiler tarafından biyografisi oldukça detaylı bir şekilde kayıt altına alınmıştır. Biyografisi için bkz: (Ouyang 4114; Liu 3288).

¹⁷ Aşına Daozhen (阿史那道真?-?), Aşına She-er'in oğludur. Tang ordusunda görev yapmış, Sol Garnizon Savunma Büyük Komutanı unvanı almıştır (Ouyang 4116).

¹⁸ Zhishi Sili (執失思力 ?-?), İllig Kağan'ın 630 yılı mağlubiyetinin ardından Tang'a yönelmiş ve burada çeşitli unvanlar almıştır. Aşına She-er gibi o da Çinli konçuyulardan Jiujiang Konçuy (九江公主) ile evlenmiştir. Biyografisi için bakınız: (Ouyang 4116).

¹⁹ Qibi Heli'nin (契苾何力 ?-677) babası Ge (葛), Sui Hanedanı döneminde Bagatur Tigin (莫賀咄特勒) unvanı almıştır. Babası öldüğünde dokuz yaşında olan He-li, Büyük İlteber (大俟利發) unvanı almıştır. 632 yılında annesinin başında olduğu yaklaşık bin hane ile birlikte Çin'e bağlanmışlardır. *Eski ve Yeni Tang Kayıtları*'nda biyografisi yer almaktadır (Liu 3291; Ouyang 4117).

yerleştirmesinin bir başka nedeni de, bu kişilerin askerî bilgi ve becerilerinden faydalanmak istemesidir. Konargöçer orduların hareket kabiliyeti ve etki gücünün Tang ordusundan daha yüksek olması sebebiyle orduyu güçlendirmek ve karşı atağa geçmek için Tang yönetimi farklı kökenlerden askerlere her zaman ihtiyaç duymuştur. Bu amaçla, orduya yabancı askerler alınmış ve bunlara Suwei denilmiştir. Ancak onlar, aslında Zhizi denilen ve kendi topraklarından rehin olarak gönderilen esir beyzadelerdir. Tang Hanedanı'nın ilk yıllarında orduda görev alan yabancı askerler, hanedanın askerî yapısı içinde oldukça önemli konuma gelmişlerdir. Özellikle 679-712 yılları arasındaki yabancı komutanlardan Aşına Yuanqing,²⁰ Aşına Xian²¹ ve Aşına Huaidao²² her iki başkentteki Hükümdarlık Ordusu'nda görev yapan yabancı komutanların lideri konumunda aynı orduda yer almışlardır (Ma 34).

Eski dönemlerden itibaren uygulanan rehin politikasında, yabancı komşulardan gelen esir beyzadelere belirli konularda eğitim de verilmiştir. Özellikle Wei-Jin döneminde (220-420) rehin gönderilen kişilere iyi seviyede eğitim verilmiştir. Ancak bu dönemden Tang dönemine gelene kadarki süreçte esir beyzadelere verilen eğitim çok da düzenli veya sistemli olmamıştır. Tang döneminde ise verilen eğitim, merkezi eğitim ve bölgesel eğitim olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Ancak merkezi eğitim alan esir beyzadelerin sayısı oldukça sınırlıdır. Tang döneminde farklı halklardan pek çok esir beyzade gönderilmesine rağmen merkezi eğitimi bunlardan çok azı alabilmiştir. Bu kişiler saraydaki eğitimi tamamladıktan sonra Suwei Birliği'ne girmişlerdir (Chen, "Tang Döneminde Esir Beyzadelerin Eğitimi..." 200).

Tang döneminden itibaren şartların değişmesiyle esir beyzadeler üzerindeki kültürel baskı da artmıştır. Bu yüzden Tang dönemindeki esir beyzadeleri bir tür kültür elçisi olarak düşünmek mümkündür. Yabancı halklar ile Tang arasındaki kültürel hareketliliğe esir beyzadeler öncülük etmiştir. Tang topraklarındaki eğitimini tamamlayanların bazıları, ülkelerine dönüp Tang ile aradaki ilişkiden

²⁰ Aşına Yuanqing (阿史那元慶 ?-692), Aşına Mi-she'nın oğlu, Aşına Xian'in babasıdır. Babasından Xing Xi Wang Kağan unvanını miras almıştır. Bu aile, üç nesil boyunca Tang ordusunda çeşitli görevler üstlenmiştir.

²¹ Aşına Xian (阿史那獻 ?-?), İstemi Yabgu'nun beşinci kuşaktan torunu olan Aşına Mi-she'nın torunudur. Dedesi Aşına Mi-she ile babası Aşına Yuanqing, onlarla aynı soydan gelen Aşına Bu-zhen tarafından haksız yere isyan etmekle suçlanmış ve öldürülmüşlerdir. Aşına Xian ise sürgüne gönderilmiştir (Ouyang 6065). Aşına Xian hakkında detaylı bilgi için bkz: (Kapusuzoğlu, *Tang Hanedanı Döneminde Jiedushilik...* 147).

²² Aşına Huaidao (阿史那懷道 ?-?), Aşına He-se-luo'nun (阿史那斛瑟羅) oğludur. Dedesi ve babası da Tang ordusunda görev yapmıştır. 704 yılında, ailesine verilen Ji Wang Jie Kağan unvanını miras almıştır. Huaidao için kaynaklarda bir biyografi kaydedilmemiştir.

sorumlu olmuş; bazıları ise ülkesine dönmek istememiştir. Böylece, bu kişiler Çin kültürünü kendi topraklarına götürürken; kendi kültürlerini de Tang topraklarına getirmişlerdir (Chen, “Tang Döneminde Esir Beyzadelerin Eğitimi...” 201).

Hükümdarlık Ordusu ve Suwei Birliği

Tang askerî yapısı içinde yabancı komutanların rolü oldukça büyüktür. Özellikle hanedanın ilk yıllarında bu komutanların sayısı da fazladır. Tang yönetimi, ordu içerisinde çoğunluğunu yabancı komutanların oluşturduğu farklı birlikler kurmuştur (Ma 130). Bunlara Hükümdarlık Ordusu Jin Jun bünyesinde kurulan On Bin Atlılar Birliği²³ ve Uçan Atlılar Birliği²⁴ örnek gösterilebilir. Her iki birlik de Tang askerî yapısı içinde büyük rol oynamıştır. Suwei Birliği de On Bin Atlılar ve Uçan Atlılar birlikleri gibi yabancı boylardan -özellikle Türk kültür çevresinden- komutanların yer aldığı askerî birliklerdendir.

Tang Hanedanı'nın ilk döneminde askerî yapı sınırlarda konuşlandırılan birlikler ve hükümdarın korunmasından sorumlu birlikler olarak ikiye ayrılmıştır. Hükümdar ile ailesini korumakla görevli olan, başkentte konuşlandırılan²⁵ ve doğrudan hükümdara bağlı olan muhafız birliğine Hükümdarlık Ordusu anlamında Jin Jun ([宮]禁軍) denilmiştir. Kuzey garnizonu ve güney garnizonu olarak ikiye ayrılan ordunun kuzey garnizonundakiler hükümdarlık ordusu olarak anılmışlardır (Shi 173).

Hükümdarlık Ordusu, Tang'ın kurucu hükümdarı Gaozu tarafından, Tang Hanedanı ile eş zamanlı olarak kurulmuştur. *Yeni Tang Kayıtları*'nda yer alan bilgilere göre:

²³ On Bin Atlılar Birliği (萬騎), Tang Taizong tarafından ilk olarak yüz kişilik bir orduyla ve “Yüz Atlılar” adıyla kurulmuştur. Yüz Atlılar Birliği, kuruluşundan itibaren her ne kadar Yulin Ordusu'na bağlı görünse de gerçekte bağımsız hareket etmiş ve birliğin en önemli özelliklerinden biri bu bağımsızlıkları olmuştur (Ma 9). Birliğin “Yüz Atlılar” adıyla kurulmasının ardından 689 yılında Wu Zetian döneminde “Bin Atlılar”, daha sonra Tang Zhongzong döneminde “On Bin Atlılar” şeklinde sayısı arttırılarak adı değiştirilmiştir. On Bin Atlılar Birliği hakkında detaylı bilgi için bkz: (Kapusuzoğlu, *Tang Ordusu'nun Konargöçer Birliği...*).

²⁴ Uçan Atlılar Birliği (飛騎), Tang Taizong tarafından 638 yılında Xuanwu Kapısı'nda Sağ ve Sol Garnizonu olmak üzere iki kanatlı olarak kurulmuştur. Bu birlikte görev alacakların uzun boylu ve güçlü olması, yay germe ve at binme becerilerinin ileri seviyede olması zorunlu olmuş ve ancak bu özelliklere sahip olanlar birliğe seçilmiştir (Ouyang 1331). Uçan Atlılar Birliği, doğrudan hükümdara bağlı olan ve hükümdar ile sarayın korunmasından sorumlu birliklerdendir.

²⁵ Konuyla ilgili ek bilgi olarak; Tang başkentine gelen esir beyzadelerin konakladıkları yerlere “Zhi Guan (質官)” adı verilmiştir.

Gaozu, Taiyuan'den asker çıkarıp, Çin'e düzen getirdiğinde [askerlerin] tamamının geri dönüşlerini durdurmuş, [aralarından] otuz bin kişinin orada kalmasını istemişti. Wei Nehri'nin kuzeyindeki Baiqu Kanalı civarında [yaşayan] halk arasında, verimli toprakları paylaşarak adlarına 'İlk Hükümdarlık Ordusu' demişti... (Ouyang 1330).

Kuzey ve Güney olarak ayrılan Hükümdarlık Ordusu Jin Jun içerisinde farklı birlikler yer almaktadır. Bu birliklerden Suwei'e (宿衛),²⁶ Tang Hanedanı'nın halk politikalarından biri olarak sınırlarındaki yabancı boylardan rehin gönderilen bazı komutanlar yerleştirilmiştir. Hükümdarlık Ordusu'nda askerlerin geri dönecek bir evleri yoktur (Lu 110). Nitekim bu ordu içerisindeki birliklerden olan Suwei Birliği'nin adındaki "Su 宿" imi konaklamak anlamına gelmektedir. Suwei ise "konaklamalı muhafız" demektir. Bu, birlikteki askerlerin koruma görevi yaparken sarayda kaldıklarını ifade etmektedir. Hucker, Suwei için "*tarih boyunca hükümdarın koruması olarak hizmet eden askerî birim*" açıklamasını yapmıştır (Hucker 461).

Tang yönetimi, esir beyzadeleri yalnızca başkente değil sınırlardaki diğer bölgelere de yerleştirmiştir. Örneğin, Tuyuhun, Kitan ve Shatuo'ların liderlerinin oğulları veya kardeşleri rehin gönderildiğinde, bu kişiler sınırların güvenliği için merkez yerine sınırlara yerleştirilmişlerdir (Chen ve Fei 3). Sınır savunmasında da oldukça etkili olan esir beyzadeler, gerek merkezî ordunun yanında savaşarak, gerekse karşı tarafla Çin arasında elçilik görevi yaparak Tang'a hizmet etmişlerdir (Chen, "Tang Dönemindeki Esir Beyzadelerin Sınır Güvenliği..." 16). Aynı şekilde bu askerler, yabancı etnik kökenlerden halklara saldırı düzenlemek için de görevlendirilmişlerdir. Örneğin; Göktürk ve Qibi soyundan gelenler, Tuyuhunlar üzerine; Pugu ve Tongra boyundan gelenler, Xue Yantuo'lara saldırmak üzere görevlendirilmişlerdir.

Yabancı halklar tarafından gönderilen esir beyzadelerin tamamı Suwei Birliği'ne girememiştir. Bunların yalnızca azınlık sayılacak bir kısmı, birliğe dâhil edilmiştir. Bu kişiler, diğerleri arasından daha fazla çalışmalarıyla ayrılmış ve Tang yönetiminin taleplerini sağlayanlar olarak seçilmişlerdir (Chen ve Fei 3). Tang

²⁶Suwei Birliği'nde görev yapan komutanlar için Liu Mao-tsai, "*imparatorluk sarayında nöbetçi*" ifadesini kullanırken; Togan, Kara ve Baysal'a ait eserde "*Muhafız Alayı*" ifadesi kullanılmıştır (Liu 362 dpnt: 1402; Togan, Kara ve Baysal 189). Ayrıca Suwei Birliği, sonraki yıllarda Moğol idaresindeki Yuan Hanedanı döneminde (1271-1368) Hükümdarlık Ordusu Jin Jun yerine kullanılan bir ifadeye dönüşmüştür.

yönetiminin ilk yıllarında ordudaki yabancı askerlerin sayısı giderek artmasına rağmen bu askerlerin ordu içindeki durumu yine de azınlık olarak kalmıştır (Xiao 60). Suwei Birliği'nde görev yapacak yabancı komutanların fiziksel özellikleri ve yaşları diğer pek çok askerî görevde olduğu gibi burada da önemli olmuştur. Bu durum “*Yabancı misafirlerden Suwei [Birliği'ne] çağrılanların, görünüşleri [ve] yaşları hükümdara bildirilirdi*” cümlesiyle ifade edilmiştir (Ouyang 1196). Bu şartların yanında, seçilen askerlerin saraya itaat etmesi ve hükümdarın onayını alması gerekmiştir (Ouyang Tom. 46; Ma 68).

Saraya gelen esir beyzadeler, çoğunlukla hükümdarlık meclisinde veya sarayın savunmasında görev yapmışlar ve başkentte konaklamışlardır. Bu kişilere önceleri aktif görevi olan gerçek bir unvan yerine yalnızca isimden ibaret olan onursal unvanlar verilmiştir (Chen ve Fei 2). Esir beyzadeler, yabancı olmalarına rağmen Çin yasalarına ve cezalandırma sistemine tâbi olmuşlardır (Yang 509). Ayrıca ülkelerine geri dönen beyzadelerin Çin'deki hanedana sadık kalacağı öngörülmüştür. Uzun yıllar Tang sınırlarında yaşayan esir beyzadeler, Tang yönetimine karşı dostane duygular geliştirdiklerinden kimi, Tang topraklarından ayrıldığı zaman da hanedana destek vermeye devam etmiştir. Bu durumu da lehine çeviren Tang yönetimi, kimi zaman esir beyzadelerin memleketlerindeki mevcut üst düzey yetkililerle savaşmalarına destek verip, o topraklardaki kontrolü elinde tutmaya çalışmıştır (Xiao 61).

Esir beyzadelerin Suwei Birliği'nde görev yapması uygulamasından Xuanzong döneminde, ordu sisteminde yeni düzenlemeler²⁷ yapılması sebebiyle vazgeçilmiş ve yazılan bir emirnameyle uygulama yasaklanmıştır (Xiao 61). Uygulamanın iptali konusu, Xuanzong döneminden önce de sarayın gündemine gelmiştir. Wu Zetian döneminde (690-705), Xue Deng adlı bir memur, yabancı halklardan esir beyzadeler kabul edilmesi uygulamasının bırakılması konusunda Wu Zetian'e öneride bulunmuş ancak o zaman bu önerisi kabul görmemiştir (Ouyang 112'den aktaran

²⁷ Xuanzong'un, Göktürk Kağanlığı'ndaki ilk mevkidaşı Kapgan Kağan olmuştur. Bu süreçte, Kapgan liderliğindeki Göktürklerin, Tang hükümdarı Xuanzong'u baskı altına aldığı ve siyasi-askerî yönetimdeki önemli değişikliklerin de bu sebeple yapıldığı gözlenmektedir. Askerî alanda yapılan bu değişikliklerden biri Jiedushi (Bölge Valisi) uygulaması olmuştur. Uzun yıllardır kullanılan siyasi kontrol uygulaması Jimi'den vazgeçilerek, çeşitli bölgelere merkezden görevlendirilen ve olağanüstü yetkili komutanlar olan Jiedushilar (Bölge Valileri) atanmıştır. Daha sonra ise, Xuanzong ve bakanlardan Li Linfu'nun, Jiedushiların yabancı kökenli olanlardan seçilmesi kararının bir sonucu olarak bozkır kökenli Jiedushilar (Bölge Valileri) ortaya çıkmıştır. Böylece, Xuanzong döneminde bir taraftan emirnamelerle merkezdeki birliklerde görevli yabancı askerlerin iadesi kararlaştırılırken; diğer taraftan farklı askerî yapılarda yine yabancı kökenli askerler görevlendirilmiştir. Xuanzong döneminde askerî yapıda meydana gelen düzenlemeler ve Jiedushi uygulamasının detayları için bkz: (Kapusuzoğlu, *Tang Hanedanı Döneminde Jiedushilik...*).

Yang 520). Bu yüzden, Xuanzong dönemine kadar yabancı boylardan gönderilen rehineler Tang ordusunda askerlik yapmaya devam etmişlerdir.

Xuanzong'un uygulamanın iptaline ilişkin emirnamesine hem *Cefu Yuangu*'de hem de *Bütün Tang Metinleri*'nde yer verilmiştir. Buna göre;

Zatıâlimin memleketi bütün dünyayı birleştirdi, yıllar boyunca daha da gelişti, aynı dili [konuşan] dokuz yabancı kavim dört nehir dönemecine yaklaştı. Bunlar, saldıracakları ilk yer için ayın ilk gününü beklerlerdi, aniden [değişen] rüzgârla Çin'e hayran oldular. Gök Hanedana girdiler, tâbi halklar olarak gruplaştılar, halkları sadıktı. Yağmurlu dönemlerini ışıktandırarak, bahar güneşi [gibi] aydınlattım, saf erdemle onları yumuşattım. İçlerinde dürüst olanlar merkeze gönderildi. Yuanfeng [döneminde] olduğu gibi kalabalıklar bugün de memnun edildi, herkes bizzat Gök topraklara [bağlandı]. Sulak alanlarını tükettiklerinden [bizi] selamlayarak memurumuz olmayı talep ettiler, bol hediyelerle saraya gelerek Tang hükümdarının erdemine [nail oldular], böylece zenginleştiler. Bugün yabancı komutan olarak rehin gönderilenler uzun zamandır başkentte [kalyorlar]. Güçlü olmalarına rağmen korktukları için [bize] yaklaştılar, uzun zamandır geri dönmeyi [de] bıraktılar. Ayrıca özel yönetim bölgelerinde uzun süredir kalanların kayıtları buralara yeniden taşınarak hayatlarını devam ettirdiklerini [gösteriyor]. Bütün birimlerin araştırma yapıp, yabancılardan rehin [gönderilerek] konaklamalı muhafız olanların ve yakınlarının hepsini ülkelerine geri göndermesini emrediyorum. Kitan ve Xilere esir beyzadelerin [durumunun] ertelendiğini [ve] peşimizden koşmayı bırakmalarını bildirin. Önceki emirnamede yabancı boy beyleri ve beraberindekilerin geri gönderilmesini [emretmişim]. You Zhou'a varıp orada kaldılar, yer değişikliği yapanlar eski yerlerine geri döndüler. Ben, tıpkı kuşlar ve yabani hayvanların tamamı gibi Çin [ve] yabancılardan barış içinde yaşamalarını istiyorum. Hanedana saygılarını sunmak üzere hediye taşıyarak gelenler, [daha] verimli olacakları düşüncesiyle [geri] gitsinler. Bütün samimiyetimle onların uyum içinde olmaları [ve] engin sevgiyle bağışlanmaları için dua ediyorum, [çünkü onların] erdemleri güçlü değil (QW²⁸ Tom. 26; Wang Tom. 996).

²⁸ QW: Bütün Tang Metinleri.

Bu emirnameye rağmen sonraki süreçte Tang'a rehin gönderme uygulaması tamamen sonlanmamış, 745 yılında farklı kökenlerden halkların yöneticileri yine oğullarını veya kardeşlerini Tang başkentine rehin göndermeye devam etmişlerdir (Xiong 42-43).

Esir ve Kul Kavramları Üzerine

Rehin sisteminin sonucu olarak Tang yönetimine gönderilen yabancı askerler için Çince kaynaklarda “Zhizi (質子)” ifadesi kullanılmıştır. Benzer şekilde Orhun Yazıtları'nda, Göktürklerin 630-680 yılları arasındaki fetret dönemini işaret ettiği anlaşılan kayıtlarda da Türk beylerinin ve kızlarının Çin'e kul oldukları yazılmıştır. Öncelikle, Çince Zhizi olarak ifade edilen “esir beyzadelerin” savaş sırasında ele geçirilen esirlerle aynı olmadığını vurgulamak gerekir. Bunlar için kaynaklarda çoğunlukla “ev kulu” anlamında “Hu nu/Jia nu (戶奴/家奴)” ifadesi kullanılmıştır. Ancak esir beyzadelerin durumu bunlardan farklıdır. Konuyu daha net ifade etmek için aşağıda bazı örnekler verilmiştir. İlk olarak Orhun Yazıtları'nda “kul” ve “küng” ifadelerini içeren metinlerin Türkolog Ergin tarafından yapılmış çözümlenmeleri alt alta verilmiştir.

“Çin milletine bağlı beylik erkek evladı kul oldu...” KT: D7, BK: D7 (Ergin 11, 35).

“Kağansızlaşmış millet, cariyeye olmuş, kul olmuş milleti...” KT: D13, BK: D11 (Ergin 13, 37).

“O zaman da kul kullu olmuştu, cariyeye cariyeli olmuştu...” KT: D21, BK: D18 (Ergin 17,41).

“Doğuya giden, gittin. Batıya giden, gittin... Beylik erkek evladın kul oldu, hanımlık kız evladın cariyeye oldu...” KT: D24, BK: D20 (Ergin 17,41).

“Kendisi ihanet etti, kağanı öldü, milleti cariyeye, kul oldu.” BK: D18 (Ergin 41).

Bu örnekler üzerinden, Orhun Yazıtları'nda geçen “kul” ve “küng” ifadelerinin Tang yönetimini kabul eden Türklerin, Çinlilerin kulu/kölesi olduğu anlamını çıkarmak doğru olmayabilir. Bunun yerine, Tang idaresi altında bulunan Türklere liderleri gibi davranıldığı ve “kul”, “küng” ifadeleriyle “Tang hizmetinde çalışan” kişilerin kast edildiği çıkarımının yapılması daha doğru olacaktır (Osawa 223-224).

Orhun Yazıtları'ndaki “kul” ve “küng” ifadeleri sırasıyla tutsak ve kadın tutsak anlamlarına gelmektedir (Şirin 403). Yazıtların Türkçe tercümesinde çoğunlukla “küng” için “cariye” karşılığı kullanılmasına rağmen, (Ergin 13; Orkun 32; Tekin 31) “küng” sözcüğünün kullanılmasıyla asıl ifade edilmek istenilenin

“tutsaklık” olduğu görülmektedir. Nitekim Kafesoğlu da “kul” sözcüğüyle “esirliğin” kast edildiğini belirtmiş ve “küng” ifadesinin aslen Çince olduğunu ifade etmiştir (Kafesoğlu 239).²⁹ Bunlar, yazıtlarda yer alan “kul” ve “küng” ifadeleri ile Göktürk halkının aslında Çin hizmetine girmesinin ve Çin adına görev yapmasının vurgulandığına işaret etmektedir. Bu durum, Çince kaynaklarda geçen “esir beyzadeler” ile Orhun Yazıtları’ndaki “kul” kavramları arasında benzerlik olduğunu ve Yazıtlar’da geçen “kul” sözcüğünün, esir beyzadeler için kullanılan “Zhizi (質子)” sözcüğü ile birbirini karşılayabileceğini düşündürmektedir.

Yine yukarıda söz edilen “ev kulu” ifadesini detaylandırmak gerekirse; genellikle savaş sırasında ele geçirilen esirler veya Tang sınırlarında yaşayan yabancılar oldukları bilinen ev kulları, kimi zaman hizmetinde buldukları kişinin evindeki düzenden sorumluyken; kimi zaman da askerî görevlerden sorumlu olmuşlardır. Tang Hanedanı’nın en uzun süre tahtta kalan hükümdarı Xuanzong’un ev kulu olan Kore asıllı Wang Maozhong (王毛仲 ?-731), bu duruma en belirgin örnektir. Wang Maozhong, babasının bir suç işlemesi üzerine memuriyetten atılması sonrasında dünyaya gelmiş ve ailesi ile birlikte sarayda ev kulu olarak çalışmıştır. Özellikle, Xuanzong’un başlattığı darbe sırasında Wang Maozhong aktif görev almıştır. Sonrasında ise Jin Jun’e bağlı On Bin Atlılar Birliği’ne komutan olmuştur (Liu 3252).

Ev kullarıyla ilgili *Yeni Tang Kayıtları*’nda geçen bir kayıt dikkat çekmektedir. Tang dönemi bakanlarından Xue Yuanchao’nun,³⁰ o zamanlar henüz veliaht olan Tang Zhongzong’a (Li Xian) söyledikleri ev kulu olarak kaydedilen kişilerin kökeni hakkında fikir vermektedir. *Yeni Tang Kayıtları*’nda yer alan konuşma şu şekildedir:

...Majesteleri [artık] kuş yakalayıp, tavşan avlamayı bıraksanız? [Eğer] yönetim değişikliği ile karşılaşırsanız ne yapacaksınız? Ev kullarının çoğu isyan çıkaran, geride kalan soydaşlarına hainlik yapanlardır. Yi Diler [istedikleri] verilmediğinde vahşileşirler, eğer korkunç planlar [yapıp] gizlice uygularlarsa nasıl direneceksiniz? (Ouyang 3892-3893).

²⁹ Eserde, Çince olduğu yazılan “küng” sözcüğünün yalnızca okunuşu verilmiş, Çince imlerle yazılmış biçimine yer verilmemiştir. Bu sebeple kast edilen sözcüğün hangisi olduğu saptanamamıştır.

³⁰ Tang dönemi bakanlarından Xue Yuanchao (薛元超 623-685), küçük yaşta babasını kaybetmiş ve çocukluğundan itibaren sarayda çeşitli görevler üstlenmiştir. Dile yatkın olduğundan *Jin Hanedanı Kayıtları*’nın yazılmasına katkıda bulunmuştur. Biyografisi için bkz: (Liu 2590; Ouyang 3892).

Xue Yuanchao'ın sözlerinden, konargöçer halkları karşılamak için kullanıldığı bilinen Yi Di'ler³¹ ile ev kulu olarak işaret edilen kişilerin Tang'a sonradan bağlanan veya esir düşen konargöçer halklardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Ayrıca geride kalan soydaşlarına ihanet ettiklerinin vurgulanması, muhtemelen Tang'a kendi iradeleriyle bağlandıklarına da işaret etmektedir.

Ev kulu olarak nitelendirilen kişilerin Hükümdarlık Ordusu'nun Kuzey Garnizonu'nda askerlik görevi yapmaları, eskiden Güney Garnizonu'ndaki asker sayısının az olması ve kuzeydekilere asker gönderememeleri sonucu ortaya çıkan asker eksikliğini gidermek amacıyla başlamıştır. *Zizhi Tongjian*'de ise “*Ev kullarının On Bin Atlılar Birliği'ne katılması Yongchang [yönetim döneminden] (689) sonra başlamış olmalıdır*” denilmiştir. İlerleyen zamanla, Kuzey Garnizonu'ndaki Hükümdarlık Ordusu askerleri ev kullarından oluşturulmuş ve karışık kökenli ev kullarının asker olması durumu ortaya çıkmıştır (Huang 79). Sonradan ev kullarının sosyal statüleri düşük olması sebebiyle ordu yöneticileri de rahatsız olmuşlar, bu yüzden Tang hükümdarları Zhongzong ve Ruizong tarafından art arda emirnameler yayımlanarak ev kullarının Hükümdarlık Ordusu Jin Jun'e bağlı On Bin Atlılar Birliği gibi birliklere girmesi durdurulmuştur. Xuanzong dönemine gelindiğinde ise, diğer bir birlik olan Uçan Atlılar Birliği askerlerinin, ordudaki diğer askerler arasından seçilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece ev kullarının Hükümdarlık Ordusu ve ona bağlı birliklerde asker olması durumu ortalama yirmi küsur yıl sürmüştür (Huang 79).

Bu durumda, bazı yabancılara “ev kulu” olarak hitap edilmesine ve bu kişilerin de Suwei Birliği dâhil çeşitli askerî birlikler de görev yapmalarına rağmen, “ev kulu” ifadesinin tamamıyla Suwei Birliği'nde görev alan askerleri karşılamak için kullanılmadığı görülmektedir.

Sonuç

Çin tarihinin pek çok evresinde uygulanan rehin politikası, Tang Hanedanı döneminde de uygulanmıştır. Bu politikanın doğrudan sonucu olarak ortaya çıkan esir beyzadelerden bir kısmı, Suwei adı verilen birlikte görevlendirilmiştir. Dışarıdan ılımlı bir politika gibi görünmesine rağmen, Tang Hanedanı'nın pek çok uygulamasında olduğu gibi bu uygulamada da asıl önem atfedilen Tang'ın bekasıdır. Ancak diğer taraftan, Tang askerî yapısı içindeki Türk kültür çevresinden komutanların yer aldığı birlikler, Çinli idarecilerin askerî açıdan bu halkların

³¹ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: (Kırilen).

becerilerine öykündüklerini ve bu becerilere muhtaç olduklarını da göstermektedir. Ayrıca bu durum, Tang'ın askerî başarılarında Türk kültür çevresinden komutanların etki gücünün yüksek olduğuna da işaret etmektedir. Türk kültür çevresinden halkların Tang askerî yapısı içindeki konumu ve hemen her dönemde Çin ordusundaki varlıklarını sürdürmeleri de bunu kanıtlamaktadır.

Uzun sayılabilecek bir dönem boyunca uygulanan esir beyzadelerin Suwei Birliği'nde görev alması politikasının, Hükümdar Xuanzong döneminde sona erdirilmesi kararlaştırılmasına rağmen, sonradan uygulamanın tekrar edilmesi, bu politikanın Çin'in çevresindeki yabancı halklarla olan ilişkilerinde ihtiyaç duyulan politikalardan biri olduğunu göstermektedir. Nitekim kaynaklarda uygulamanın yabancı halkların talebi üzerine yürürlükte kaldığı ifade edilse de, uygulamayı devam ettiren Tang yönetiminin de bir itirazı olmadığı açıktır.

Rehin politikası sonucunda Tang başkentine gönderilen esir beyzadeleri nitelikle için Çince kaynaklarda kullanılan "Zhizi" ifadesi ile Orhun Yazıtları'ndaki "kul" ifadesinin birbiri ile aynı anlama gelmesinin mümkün olabileceği görülmüştür. Çünkü tutsaklık belirten bu ifade ile akla gelen ilk anlamında bir kölelik yaşantısından ziyade, Çin ordusunda görev yapan Türklerin kastedildiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Chen, Jinsheng 陈金生. "唐代的质子教育及其影响 (Tang Döneminde Esir Beyzadelerin Eğitimi ve Etkileri)." *Eğitim Teorisi Araştırmaları* (2009): 200-201.
- . "论唐代质子在维护边疆安全方面的作用 (Tang Döneminde Esir Beyzadelerin Sınır Güvenliğinin Korunması Açısından Rollerinin Değerlendirilmesi)." *Tarihî Düşünce Araştırmaları* (2009): 16-17.
- Chen, Jinsheng ve Fei Xiang 陈金生 & 费翔. "试论唐代质子制度的内容 (Tang Dönemindeki Esir Beyzade Sisteminin İçeriği Tartışması)." *Sosyal Bilimler İncelemeleri* 4 (2009): 1-3.
- Eberhard, Wolfram. *Çin'in Şimal Komşuları*. Çev. Nimet Uluğtuğ. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1996.
- Ercilasun, Konuralp. *Türk Tarihinde Asya Hunları Birinci Hakimiyet Dönemi*. İstanbul: Dergâh, 2019.
- Ergin, Muharrem. *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi, 2003.

- Fang, Tie 方铁. "汉唐王朝的纳质制度 (Han ve Tang Hanedanlarında Rehin Alma Sistemi)." *Düşünce Cephesi Dergisi* 2 (1991): 72-79.
- Gömeç, Saadettin Yağmur. *Türk-Hun Tarihi*. Ankara: Berikan, 2012.
- Huang, Xiuming 黄修明. "唐代前期的北衙禁军 (Erken Tang Dönemi Kuzey Garnizonu Hükümdarlık Ordusu)." *Nanchang Eğitim Fakültesi Dergisi* 4 (1985): 76-82.
- Hucker, Charles, O. *A Dictionary of Official Titles in Imperial China*. Taipei: Southern Materials Center, 1984.
- Kafesoğlu, İbrahim. *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken, 2003.
- Kapusuzoğlu, Gökçen. *Tang Hanedanı Döneminde Jiedushilik ve Türk Komutanlar (710-756)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- . "Tang Ordusu'nun Konargöçer Birliği: On Bin Atlılar." *Apam Çin Çalışmaları 1*. Ed. A. Merthan Dünder ve Gürhan Kirilen. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 2021. 331-344.
- Kirilen, Gürhan. *Çin Klasik Metinlerinde Yabancılar: Yi, Di, Rong ve Hu Terimleri*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Liu, Mao-Tsai. *Çin Kaynaklarına Göre Doğu Türkleri*. Çev. Ersel Kayaoğlu ve Deniz Banoğlu. İstanbul: Selenge, 2011.
- Liu, Xun 劉詢. *舊唐書 Jiu Tang Shu (Eski Tang Kayıtları)*. Pekin: Zhonghua Shuju, 1975.
- Lu, Simian 呂思勉. *中國通史 (Genel Çin Tarihi)*. Pekin: Qunyan, 2015.
- Ma, Chi 馬馳. *唐代蕃將 (Tang Döneminde Yabancı Komutanlar)*. Shaanxi: Shaanxi Chuban Jituan, 2006.
- Onat, Ayşe, Sema Orsoy ve Konuralp Ercilasun. *Çin Kaynaklarına Göre Han Hanedanlığı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2004.
- Onat, Ayşe. *Çin Kaynaklarında Türkler Han Hanedanı Tarihinde "Batı Bölgeleri"*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2012.
- Orkun, Hüseyin Namık. *Eski Türk Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2011.
- Osawa, Takashi. "Aspects of the Old Turkic Social System Based on Fictitious Kinship (the analysis of the term "kul (slave)" in the Orkhun-Yenisei

- Epitaphs)." Kinship in the Altaic World- 48th Permanent International Altaistic Conference. Moscow: Harrassowitz Verlag, (2006): 219-230.
- Ouyang, Xiu 歐陽修. *新唐書 Xin Tang Shu (Yeni Tang Kayıtları)*. Pekin: Zhonghua Shuju, 1975.
- Quan Tang Wen 全唐文*. Web. 20 Kasım 2020
- Selbitschka, Armin. "Tribute, Hostages and Marriage Alliances: A Close Reading of Diplomatic Strategies in the Northern Wei Period." *Early Medieval China* 25 (2019): 64-84.
- Shi, Yuqi 石雨祺. *中国古代军队 (Eski Çin Ordusu)*. Pekin: Zhonghua Shanwu Chubanshe, 2014.
- Şirin, Hatice. *Eski Türk Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2016.
- Tekin, Talat. *Orhun Yazıtları*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 2014.
- Togan, İsenbike, Gülnar Kara ve Cahide Baysal. *Çin Kaynaklarında Türkler Eski Tang Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2006.
- Türker, Nurcan. "Han Hanedanlığı Döneminde Rehin Sistemi." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4.2 (2015): 455-467.
- Wang, Qinruo 王欽若. *冊府元龜 Cefu Yuangui*. Pekin: Zhonghua Shuju, 1975.
- Xiao, Peng 肖鵬. "唐玄宗朝遣返少数民族质子的军事原因 (Tang Xuanzong Saltanatında Azınlık Halklardan Esir Beyzadelerin Geri Gönderilmesinin Askeri Sebepleri)." *Heihe Dergisi* 2.224 (2016): 60-62.
- Xiong, Deji 熊德基. "唐代民族政策初探 (Tang Dönemi Halk Politikası Araştırması)." *Tarih Araştırmaları* 6 (1982): 34-54.
- Yang, Lien-sheng. "Hostages in Chinese History." *Harvard Journal of Asiatic Studies* 15 (1952): 507-521.

Summary

During the Tang Dynasty of China, with people from Turkic cultural environment had frequently been encountered in Tang military structure. The position and influence of these commanders, who came from the nomadic tradition and whose names often referred to victories, were also high in the army. Different military units were founded in the Imperial Army, which was established at the same time

with Tang Dynasty. Suwei Unit was also one of these military units. Some commanders who joined the Suwei military unit were chosen among the hostages who sent to Tang capital by leaders of foreign tribes as a result of Tang Dynasty's hostage policy. The purpose of the hostage policy was to preserve peace in mutual relations, prevent attacks from the opposite side and ensure loyalty to the central dynasty. The hostages who came to palace mostly served in the imperial council or the defense of palace and stayed in the capital city. This study investigates the hostage policy, which is one of the ethnic policies of Tang period, the hostages that emerged as a result of this policy and the Suwei military unit in which some hostages served as commanders. It also examines, the words "kul" and "küng" in the Orkhon Inscriptions and the Chinese word "Zhizi (質子)" which used to describe the hostages and whether these words may have been used to express the same situation.

The hostage policy is one of the ethnic policies of Tang dynasty. Under the policy, hostages who were brothers or sons of the foreign tribe leaders sent to Tang administration and some of them took part in Suwei unit within the Tang military structure. In Chinese history, hostage policy was practiced since the Spring-Autumn period (770-476 BC) and the Warring States period (403-221 BC). Under this policy, after the defeat of Turkic Khanate in 630, some commanders from the Turkic cultural environment, served in Tang army. Among them, there were Tu-li Qaghan's (突利可汗 603-631) son He-luo-hu (贺逻鹘? -?), his brother Ashina Jie-shi-shuai (阿史那结社率? -639), Ashina Su-ni-shi 's (阿史那蘇尼失? -?) son Ashina Zhong (阿史那忠 611-675). They served in Suwei military unit with various titles and they could have not left the palace. Thanks to the hostage policy, foreign leaders' loyalty to the dynasty in China was guaranteed. Therefore, hostages were used as diplomatic tools. Another reason of Tang administration's acceptance the hostages and placed them in the Suwei unit was that they wanted to benefit from these commanders' military knowledge and skills. Foreign commanders, who served in the army in the early years of Tang Dynasty, became very important in the military structure of the dynasty. Some of them, on the other hand, not only served in Suwei military unit but also married with the princesses of Tang palace. Tang administration established different units within the army, mostly composed of foreign commanders. Ten Thousand Horsemen Unit and Flying Horsemen Unit which established within the Imperial Army were examples of these units. They both played a major role in the Tang military structure. The Suwei Unit is also one

of these military units which include commanders from foreign tribes, especially from the Turkic cultural environment, like Ten Thousand Horsemen and Flying Horsemen units. However, unlike the others, in Suwei unit, those who were sent as hostages from foreign tribes became commanders. But, all of the hostages sent by foreign leaders could not serve in Suwei Unit. Only a minority of them were included in the unit. Besides, Tang administration placed hostages not only in capital city, they also placed them as commanders in other territories on the border areas. The hostages, who were effective in border defense, served Tang by fighting alongside the central army and being an envoy between China and the opposite side. The physical characteristics and ages of foreign commanders who would serve in the Suwei unit were also important, as in many other military missions. Besides these conditions, elected commanders had to obey the palace and obtain the approval of the Emperor. During Xuanzong period, the policy of hostages' serving in Suwei Unit was abandoned due to new regulations in the army system and was prohibited with a written order by Emperor Xuanzong.

The term "Zhizi (質子)" is used in Chinese sources for foreign commanders sent to Tang administration as a result of the hostage policy. Similarly, in the Orkhon Inscriptions, some expressions used to indicate the interregnum period of the Turkic Khanate between the years 630-680, it was written that Turkish sons and daughters became "kul" an "küng" for China. First of all, it should be emphasized that the "hostage" expressed as Zhizi in Chinese are not same as those people who captured during the war. For the hostages who captured during the war, in the sources the term "Hu nu (戶奴)" is used and mostly meant "house servant". The expressions "kul" and "küng" in the Orkhon Inscriptions mean prisoner and female prisoner, in turn. It may not be correct to interpret the expressions "kul" and "küng" in the Orkhon Inscriptions mean that the Turks who accepted the Tang rule were their slaves. Rather, it could be more correct to deduce that the Tang rulers treated the Turks as their leaders and the words "kul" and "küng" mean people "working in their service." The expression "kul" in the inscriptions indicates Turks who served for the Chinese army and fought on behalf of China. This situation shows that there is a similarity between the concepts of "hostage" in Chinese sources and "kul" in the Orkhon Inscriptions and the word "kul" in the Inscriptions can correspond with the word "Zhizi (質子)" used for the hostages.